

ΔΕΙΛΙΝΟ

Τὸ μονοπάτι πήραμε
στὸ δειλινό, καὶ βγήκαμε μπροστὰ στὸ νεραϊδένιο
στ' ὁλόδροσο ἀνθοκῆπι καὶ στ' ἀπόμακρο,
πὲ δειλνὸ μενεξεδένιο.

Καὶ γόμισες, παιδούλα μου, δροσάνθια τὸ κανίστρι
(σου,
τὸ ἀντάφυλλο, ἀσπρόκοινο, ἀνθιά λογ-ῶ-λογιῶνε·
καὶ στὸ κορίστρι σου πικρὰ μ' εἶδες ποῦσκεις κ' ἔ-
(κλαψα,
σκληροῦς-σκληροῦς στὸ δειλινὸ θανάτους λουλουδιῶνε.
Λήμος Πομόνης

ΑΠΟ ΤΟΤΕΣ...

Ἐνα μεσημέρι ὁ Στέφανος ἔσκυψε κοντὰ στὸ πρό-
σωπό μου. Τὰ μάτια του τὰ πράσινα εἶτανε φωτεινὰ
σὰν τὴν ἀλήθεια, κ' ἡ ψυχὴ μου βαφτίστηκε μέσα
τους. Οἱ ἀστραπὲς τῆς λίγο ἄγριας ματιᾶς του φο-
βέρισαν τὴ σκέψη μου καὶ ἀπὸ τότες τὸν ἀκολουθεῖ
παντοῦ, κ' ἡ ψυχὴ μου θέλει πάντα νάπλῶνεται στὸ
καταπράσινο λειβάδι τῶν ματιῶν του.

Ἐνα μεσημέρι ὁ Στέφανος ἔσκυψε ἀμίλητος καὶ
φίλησε τὴν καρδιά μου. Τὰ χεῖλια του ρούφηξαν κά-
θε ξένη ἀγάπη πὺν εἶτανε μέσα της, καὶ μὲ τὰ ντε-
λικάτα ρουθούρια του φύσηξε ὅλη τὴ φλόγα τῆς δι-
κῆς του.

Ἀπὸ τότες, ἕνα αἷμα πυρωμένο μοῦ φλογίζει τὴν
καρδιά, καὶ θέλω νὰ γέρω μὲξί του πάντα, σὴν ἀ-
κροποταμιᾷ...

Κ. Τς.

ΑΓΑΠΗΣ ΛΟΓΙΑ

Περπατώντας στίς μύτες τῶν παπουτσιῶν σου,
προχωροῦσες σιγὰ σιγὰ σὴν ἀμυγδαλιά. Ἀπλωσες τὸ
κρινένιο σου χέρι, καὶ ἄρπαξες τὸν τζίτζικα πὺν ἀνύ-
ποπτα ξιφάλε τὸ τραγοῦδι του. Τὸν ἔκλεισες σὴν
παλάμη σου καὶ ὕστερα τ' ἀνοιξες τὴ φυλακὴ του
καὶ πέταξε.

...Κρημμένος πίσω ἀπὸ τὸ φράχτη, τᾶδλεπα ὅλ'
αὐτά. Καὶ εἶδα, ὁμορφὴ κόρη, τὸν τζίτζικα πὺν, ὅ-
στερα ἀπὸ ἕνα δυὸ γόρους, ἦρθε καὶ κάθισε πάλι
σὴν ἴδια μυγδαλιά.

Κεφάλαια γιὰτὶ ἔδωκα. Ἦθελε νὰ δεχτεῖ ξανὰ τὸ
ἀπαλὸ χᾶδι ἀπὸ τὰ κρινένια σου τὰ χέρια.

Dorina

ΕΣΥ!

Στὴν ἀδερφή Νοσοκόμα Δ)δα Καίτη
Κωνσταντινίδου ἀπὸ εὐγνωμοσύνη.

I

Πρὶν τὸ νυστέρι τοῦ γιαιτροῦ σὴν σάρκα μου χωθεῖ,
ἕπνος βαρὺς, νωρκατωκός, τὰ μάτια μου σφαλᾷ...
Ὑπνος πὺν τόσο μου ἡ καρδιά ἡ μαύρη πεθυμᾷ.
γιά πάντα νὰ μοῦ ῥθεῖ!

II

Κι ὄντας ἐξύπνησα, σιὰ ἐσέμει εἶδα ὀρθή!
Κ' εἶδα τ' ὠχρό σου πρόσωπο νὰ μοῦ χαμογελάει,
Ποῦ θάρρεψα πὺς στέκοινταν γλυκὼδωρες σὸ πλάι
καὶ Μάννα καὶ Ἀδερφή!

Νοσοκομεῖο 19.4.20

Γεώργιος Μ. Καλομενέπουλος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

"ΟΙ ΝΕΟΙ,, ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Ἀπὸ τὴ Σμύρνη μᾶς στάλθηκε τὸ «Καταστατικὸ
τῆς συντροφιάς Οἱ ΝΕΟΙ». Τὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ
Καταστατικοῦ λέει καὶ τὸ σκοπὸ τῆς Συντροφιάς:
«Σκοπὸς τῆς εἶναι ἡ φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ
μόρφωση τῶν «Νέων». Αὐτὸ τὸ σκοπὸ τὸν ἐπιτυ-
χαίνει μὲ: 1) Φιλολογικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ βραδία,
2) Ἰδρυεὺς βιβλιοθήκης, 3) Διὰλέξεις, 4) Διαγω-
νισμοί, 5) Ἐκδοσὴ βιβλίων καὶ περιοδικῶν, 6) Ἐ-
κδοσὴ τεχνικὰς παραστάσεως καὶ συναυλίας, 7) Ἐκδο-
μὲς, 8) καὶ καλλιτεχνικὰ μαθήματα.

Τὴν ἀποστολὴ τοῦ Καταστατικοῦ τοὺς τὴ συντρο-
φίαντες, τὰ καλὰ παιδιὰ τῆς Σμύρνης, μὲ τὸ ἀκόλου-
θο γράμμα.

Σμύρνη 25 Ὀκτωβρίου 1921.

Ἀγαπημένε μας δάσκαλε,
Πρῶτα πρῶτα ἀφισέ μας νὰ σοῦ σφίξουμε θερ-

μὰ τὸ χέρι καὶ νὰ Σε συγχαροῦμε ἀπ' τὴν καρδιά
μας γιὰ τὶς μεγάλες, ἀληθινὰ, προσπάθειές Σου νὰ
κρατήσεις τὸ «Νουμά» σὸ σκαλὶ τῆς Τέχνης πὺν
τοῦ πρέπει.

Λογίζομαστε κ' ἐμεῖς κάτι ἀπ' τὰ παρακλάδια τῆς
τέχνης καὶ παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπ' τὸ πρῶτο φυλλά-
διο τῆς καινούργιας Σου λογοτεχνικῆς περιόδου,
Σοῦ γράφουμε δυὸ λέξεις ..

Εἴμαστε «Οἱ ΝΕΟΙ» τῆς Σμύρνης, καὶ θέμε νὰ
λανσαριστοῦμε κάπως πὺν ἀνοιχτά. Θὰ βροῦμε φιλο-
ξενία σὴν ξεχωριστὴ Σου σελίδα: Ἀν. ἐννοεῖται,
τῆς ἀξίζουμε! Αὐτὸ θέλαμε νὰ Σε ρωτήσουμε. Δὲν
ἀμφισβώλουμε γιὰ τὴν ἀπάντησή Σου, γιὰτὶ ξαίρου-
με πὺς θάβγει ἀπὸ μιὰ γενναία καρδιά τοῦ «Νοι-
μά», πὺν εἰλεῖ τόσο καὶ τόσο ὑψηλὰ καὶ καλὰ συναι-
στήματα, μὰ θὰ θέλαμε νάχομε ἐκδηλωμένη τὴ
συμπάθειά Σου γιὰ τοὺς «ΝΕΟΥΣ» τῆς Πατρίδας
τοῦ Ὀμήρου,

Παίρνουμε τὸ θάρρος νὰ Σοῦ σκελίσουμε ἕνα μας
Καταστατικό, μολοντί εἶναι ἀκόμα ἀσυμπλήρωτο,
καὶ περιμένοντας δυὸ καλά σας λόγια,

Μένουμε

μ' ἀγάπη καὶ ὑπόληψη μεγάλη

«Οἱ Νέοι» Σμύρνης

καὶ γι' αὐτοὺς

**Φιλὴ καὶ Ὁλγα Κ. Βατίδου, Ἀπ. Ν. Μαγγα-
νάρης, Κίμων Δούκας, Γιώργος Ραπτάρης,
Κυριάκος Μήτσουρας, Γιάννης Πανταζίδης.**

— Τὴν 1 τοῦ Νοέμβρη, στὸ «Λαϊκὸ Κέντρο» τῆς
Σμύρνης ἔδωσε ἡ «Συντροφιά τῶν Νέων» μιὰ φιλο-
λογικὴ βραδιά πού σ' αὐτὴν ἐμίλησε ὁ Πάνος Δ. Ταγ-
κόπουλος γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Παλαμά. Ἐδῶσε γενι-
κούς χαρακτηρισμοὺς ἀπὸ τὸ ἔργο του καὶ ἀπάγγει-
λε κομμάτια ἀπὸ τίς «Ἀλυσίδες», ἀπὸ τίς «Ἐκστὸ
φῶνές», τὴν «Ἀνατολή» καὶ πολλὰ κομμάτια ἀπὸ
τὸν «Τάφο». Ὡς ὅλα, μᾶς γράφουν, εἶτανε γιομάτη
ἀσφυκτικά ἀπὸ τὸ διαλεχτότερο κόσμο τῆς Σμύρνης.
Ὁ Ἐκπαιδευτικὸς σύμβουλος κ. Μιχαήλδης, ὡς καὶ
ὅλο τὸ ἐκπαιδευτικὸ Τμήμα τῆς Ἑλλ. Ἀρμοστείας,
πολλοὶ ἀξιωματικοὶ κλπ. Τώρα ὁ Ταγκόπουλος ἐ-
τοιμάζει μιὰν ἄλλη διάλεξη πού θὰ τὴ δώσει στὸν
«Ὀμιλὸ τῶν Φιλοτέχνων», σὲ λίγες μέρες, γιὰ τὸν
«ποιητὴ Μολακάση καὶ τὸ ἔργο του».

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

**Κριτικὸ ἄρθρο γιὰ τοὺς «Υμνοὺς» τοῦ Ρήγα
Γκόλφη, «Τὰ τραγούδια τοῦ νησιοῦ μου»
τοῦ Καρθαίου, τίς «Στιγμές πὺν ξῶ» τοῦ Κυ-
ριαζή καὶ τὰ «Δυρικά» τοῦ Π. Ταγκόπουλου.**

— Στὸ τελευταῖο φυλλάδιο τοῦ περιοδικοῦ «Γράμ-
ματα», πού κλείνει τὴν πρώτη χρονιά τῆς νέας του
ἀξιολογῆς περιόδου, δημοσιεύει ἕνα ἄρθρο τοῦ Κώ-
στα Παρορίτη, μὲ τὴν ἐπιγραφή: «Πρὸς τὴ σοσιαλι-
στικὴ ποίησιν». Ἀπὸ τὸ ἄρθρο τοῦτο παίρνουμε τ' ἀ-
κόλουθ' ἀποσπάσματα:

«...Ὁ Ρήγας Γκόλφης εἶναι ὁ πρῶτος πού μᾶς
ἄνοιξε τὸ δρόμο τῆς σοσιαλιστικῆς λογοτεχνίας μὲ τὸ
σοσιαλιστικὸ του δράμα «Ὁ Γήταυρος». Ὁ Ρήγας
Γκόλφης εἶναι ποιητὴς μὲ ξεχωριστὴ φυσιογνωμία.
Μὴν ξεχνοῦμε πὺς δουλεύει τὸ στίχο μὲ τὸ σμιλὰρι
τοῦ λαξευτῆ, δημιουργεῖ πρότυπα, καινούργιωνε τὰ
παλιὰ μέτρα, μὲ τρόπο πού οἱ νέοι νὰ βρίσκουνε μέ-
σα στὸ ἔργο του τὸ δάσκαλο τοῦ στίχου πού τοὺς
χρειάζεται. Ἰσως νὰ μὴν ὑποπεύονται ὅλοι τί
συνεισφέρει στὴν τέχνη μας ὁ Γκόλφης, μὲ τὸ δου-
λεμα τοῦ ἀρτίου, τοῦ ἀψογίου στίχου. Ἀρτίος στί-
χος σημαίνει ἄρτια μορφή, σημαίνει πὺς ὁ τεχνίτης
κατάρθωσε στὴν ἰδέα του νὰ δώσει τὴν τελειότερη
ἐκφραστικὴ μορφή. Ἄν ἡ τέχνη εἶναι ἐκφραση, τό-
τε ὁ Γκόλφης μπήκε στὸ βαθύτερο νόημα τῆς. Ἀκό-
μα ὁ Γκόλφης μὲ τὴν ἀπλή, Δωρικὴς λιτότητας τέ-
χνη του, πού τὴν ἐφλογίζει ὡστόσο συχνὰ ὁ καημὸς
τοῦ πάθους, μᾶς ἀνοίγει ἕναν καινούργιο, ἀνεκμετάλ-
λευτο, παρθένο, πλούσιο κόσμον, ὅπου ἡ τέχνη μας
φοδύτανε ἢ ντρεπότανε ὡς τώρα νὰ μπεῖ. Ὁ Γκόλ-
φης ἔκαμε τὸ ἀποφασιστικὸ βήμα. Ἐσπρωξε τὴν

πύρτα καὶ μπήκε. Ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ, ἡ ἄγνωστη καὶ
περιφρονημένη ἀπὸ τοὺς ποιητὲς τοῦ φεγγαριοῦ, τοῦ
κιμάτου, τοῦ κίτρινου φύλλου, Ἐκείνης. — ἀρχίζει
νὰ κοιτάζεται μὲ μάτι συμπονετικό. Ἄς μὴν ἀρνη-
θοῦμε τὴ δίκαια τιμὴ σὲ κεῖνον, πού εἶχε τὴν ἐμπνεύση
νὰ τὸ τολμήσει αὐτὸς πρῶτος».

«...Ἡ ποίηση τοῦ Καρθαίου δὲν εἶναι διόλου σο-
σιαλιστικὴ. Μὰ οὔτε καὶ μεῖς ἔχουμε τὴν ἀξίωση ἢ
τέχνη νὰ εἶναι μόνο σοσιαλιστικὴ. Κεῖνον πού ζητοῦ-
με εἶναι μόνο νὰ μὴν ἀγνοεῖ ὁ τεχνίτης τὴ σύγχρονη
ζωή, ἔστω καὶ ἂν εἶναι νὰ κατὰλῃ σὲ διαφορετικὰ
συμπεράσματα. Ὁ Καρθαῖος στὴ σοσιαλιστικὴ αἰ-
σιοδοξία ἀντιτάσσει μιὰ πεσσιμιστικὴ ἐγκαρτέρηση...
Ἡ ποίησή του ἔχει μιὰν ἀνεπιτήδευτη ὁμορφιά, κά-
ποιαν ἀρχαῖκὴ ἀπλότητα πού ἂν ἤθελε νὰ ζητήσει κα-
νεῖς τὸ βαθύτερο μυστικὸ τῆς, δὲ θὰ τῷ ὀρισε στὴν
ἄγνοια τῶν κανόνων τῆς ἀψηλῆς τέχνης, πού χαρα-
κτηρίζει τοὺς ἀντιπρόσωπους τῆς ἀρχαῖκῆς τέχνης,
παρὰ τὸ ἀντίθετο στὴ μυστικὴ προσπάθεια τοῦ σο-
φοῦ τεχνίτη, πού χορτάτος καὶ μπουχτισμένος ἀπὸ τε-
χνοτροπίες καὶ καμώματα, προσπαθεῖ νὰ ξαναγυρίσει
στὴ φύση, νὰ ξαναγίνει ἀπέρειτος καὶ φυσικός, ὅ-
πως ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, νὰ δώσει στὴν τέχνη τὸν
τὴν πιὸ λιτὴ καὶ ἀπλή ἐμφάνιση. Κι αὐτὸ εἶναι κά-
τι σημαντικόν».

«...Ἐτοὶ ἀγνάντια στὴ συνειδητὴ ἰδεολογία τοῦ
Γκόλφη καὶ τοῦ Καρθαίου — τοῦ πρῶτου πού περι-
μένει τὴν εὐτυχία ἀπὸ τὸ σοσιαλισμὸ, τοῦ δευτέρου
πού δὲν περιμένει ἀπὸ πούθενά τίποτα — ἀντιτάσ-
σεται ἡ κάπως ἀκαθόριστὴ ἰδεολογία τοῦ κ. Κυρια-
ζή πού πιστεύει καὶ αὐτὸς στὴν ὑπαρξὴ τῆς κοινωνι-
κῆς Ἀδικίας, μὰ γιὰ τὰ μέσα τῆς θεραπείας δὲν ἔ-
χει μορφώσει ἀκόμη μιὰ ὠρισμένη γνώμη... Ἡ τέ-
χνη τοῦ κ. Κυριαζή βρῆκε μόλις πρωτοπαρουσιάστη-
κε μιὰ ὁμόθυμὴ θερμὴ ὑποδοχή, πρῶτα ἀσυνήθιστο
γιὰ ἕναν πρωτοφανερωτὸ ποιητὴ... Ὁ κ. Κυριαζὴς
συγγεντρώνει ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ ἐνὸς ἀξίου τε-
χνίτη, πού ἡ σημερινὴ του ἐμφάνιση μᾶς δίνει τὸ δι-
καίωμα νὰ ἔχουμε καὶ περισσότερες ἀξιώσεις καὶ ν' ἀ-
ποβλέπουμε δικιολογημένα σὲ μιὰ ποιητικὴ ἀριτώ-
τητα».

«Ὁ κ. Πάνος Ταγκόπουλος, ὁ νεώτερος ἀνάμεσα
στὴν ποιητικὴν οἰκογένεια, μεθυσμένος ἀπὸ τὴν ἀ-
πόλαψη τῆς ζωῆς καὶ τῆς φύσης, δὲ βρῆκεν ἀκό-
μα τὸν εἰδικὸ χρόνον ν' ἀσχοληθεῖ συστηματικὰ καὶ
συνειδητὰ μὲ τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα, ἂν καὶ στὴν
κοινωνικὴ του ἐμφάνιση ἔχει νὰ ἐπιδείξει μιὰ σοσια-
λιστικὴ δράση... Ὁ ποιητὴς ζεῖ ἀκόμα τὴν ξένοια-
στη ζωὴ τῆς νιότης. Μὲ τὸν καιρὸ, ἅμα, χορτασμέ-
νος πιά ἀπὸ τὴν ἀπόλαυση, θάποφασίσει νὰ συγκεν-
τρωθεῖ στὸν ἑαυτό του καὶ νὰ πορευθῇ μὲ μάτι
ψυχραιμότερο καὶ ὀπλισμένο τῇ ζωῇ πού τὸν τριφυρ-
νᾷ, τότε δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ φτάσει καὶ αὐτὸς μοι-
ραῖα στὸ συμπέρασμα πὺς μόνο τὸ σοσιαλιστικὸ ξα-
ναινούργωμα θὰ ξεβιδώσει στὴ ζωὴ τὴ χαμένη ὁ-
γεία τῆς καὶ τὴν ὁμορφιά τῆς. Τὴν ἐλπίδα αὕτη μοῦ
τὴν ἐγεννοῦνε τὰ λίγα μὰ γενναῖα στοιχεῖα πού ξε-
χωρίζω σήμερα, σπαρμένα στὸ διδύλιό του, καὶ πού
δείχνουνε πὺς ὁ νεαρὸς αὐτὸς ποιητὴς μὲ τὴν πλού-
σια ποιητικὴ φλέβα, πού κάνει τὸ στίχο του ν' ἀνα-

δρῶναι οὐ γάρ γαρο νεράκι μέσ' ἀπὸ τὴν πηγὴ τοῦ δάσους, ὁ παραδομένος στὸ μεθῆσι τοῦ ἔρωτα καὶ τῆς φύσης, δὲ μένει ἀδιάφορος καὶ ἀσυγκίνητος καὶ πρὸς τὸν κοινωνικὸ πόνον».

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΓΑΛΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ: Μία κριτικὴ γιὰ τὸ *de Maistre*.—Δυὸ νομβέλες τῆς *M. Tinaïr*.—Τὸ περίφημο ρομάντισο τοῦ *Louis Hémon*.

—Μὲ τὸ βιβλίον τοῦ *Notes sur Jos ph de Maistre inconnu*, ὁ Φρανσουά Βερνάλ ἐρχεται πρῶτα πρῶτα, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ μιὰ παραξηγημένη φράση τοῦ πού ἔχει μείνει, «ὁ πόλεμος εἶναι θεῖος», νὰ ἀνασκευάσει τὴν πλάνη πὺς ὁ *Joseph de Maistre* εἶναι ὁ χειρότερος милитаристὴς συγγραφέας. Κι ἀληθινά, μὲ τὸ μικροσκοπιο τοῦ κριτικοῦ, μᾶς δείχνει σιγὰ σιγὰ, θῆμα - θῆμα, πὺς ὁ *J. de Maistre* ὄχι μόνι милитаристὴς δὲ φαίνεται στὰ ἔργα του, μὰ καὶ ἀμελιχτος ὀχτρός τοῦ милитарισμού. Ὑστερ' ἀπὸ τὴν ἐπ' ἀνόρθωσιν αὐτῇ, τὸν ἐξετάζει σὰ θεολόγο καὶ σὰν πολιτικό. Γενικά εἶναι ἓνα διδμαράκι ἐνδοκίμερο, γιὰ ὅσους ἔχουνε ἀσχοληθεῖ μ' αὐτὸν τὸ συγγραφέα.

—Δυὸ νομβέλες τῆς *Marcel Tinaïr* ἀποτελοῦν τὸ καινούργιο τῆς βιβλίου (ἐκδόσιν *Calmann-Lévy*) μὲ τὸν τίτλον «*Lampes voilées*». Μ' αὐτὸ τὸν τίτλον ἡ συγγραφεῖσα συμβολίζει τὰ φτωχὰ ὄντα, πὺς εἶτε ἀπὸ δέλια φυσικὴ τους, εἶτε ἀπὸ ἄγριες συνθήκες ἐξωτερικῆς, εἶναι καταδικασμένα νὰ κρύβουνε τὸν ἐαυτὸν τους, νὰ τρώγουνται μὲ τὸ πάθος τους, χωρὶς νὰ τολμοῦνε νὰ νοικοτιοῦν πρὸς τὴν ἀγάπην πὺς διανοῦν.

Ἔτσι βλέπουμε, *lampe valée* κυριολεκτικῶς, τὴν ἡρώϊδα τῆς πρώτης, τὴν *Laurence* τὴ συγκρατημένη κοπέλλα πὺς ζεῖ ἀποσιωμένη στὰ παιδιὰ τοῦ σανατόριου, χωρὶς ν' ἀπολάμει τὸν ἔρωτα, πὺς, μ' ὅλη τὴν τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφυλαχτικότη, ἄγρια διψάει. Ὡς καὶ τὸν μόνον ἄντρα πὺς εἶχε πιστέψει πὺς τὴν ἐνίωσε καὶ θὰ τὴν ἀγαποῦσε, τὸν βλέπει, σκλάβο ἄλλου δεσμοῦ, νὰ φεύγει μακριὰ τῆς, χωρὶς νὰ τῆς δώσει τίποτ' ἄλλο ἀπὸ μιὰ θερμὴ φιλική. Καὶ τὴ μέρα, τέλος, πὺς ἡ σκληρὴ τῆς μοῖρα τῆς χαμογελάει τόσο στοργικῶς, μιὰ μέρα πὺς ὁ Δομένικος μ' ἓνα του γράμμα φλογερὸ τὴν προσκαλεῖ, καὶ τρέχει ἡ φτωχιά, τρελὴ ἀπὸ ἀγάπην, ἔρχεται ἡ τραγικότερη εἰρωνεία νὰ τὴ συντρίψει τελειωτικῶς. Ἐνὰ δυστύχημα στὸ τραῖνο, ἓνας σωρὸς ἐμπόδια, τὸ χιόνι, πᾶει τὸ ράντεβου, πᾶει ὁ Δομένικος, πᾶνε ὅλα, πᾶει ἡ *Laurence* πρώτη αὐτῇ. Ἐῖδατε μέσα σ' ἓνα ραντεβου μ' ὅσοι καμιά φορὰ νὰ παύεται ἀλάκωρη ζωὴ «*Α-λίμονο*» — ὅπως λέει σὰν ἐπίλογον ἡ *Tinaïr*. — ὅλες οἱ ἀνθρώπινες ἱστορίες ἔτσι εἶναι : ἓνα ραντεβου ἀποτυχημένο».

Τῆς δευτέρης ὁ ἥρωας, ἓνας νέος πὺς ἐρωτεύεται κάπια γυναῖκα ἀπὸ τὸ τραγοῦδι τῆς, προτοῦ νὰ τὴν ἰδεῖ. Μὰ, εἰρωνία πάλι, ἡ γυναῖκα αὐτὴ εἶναι γριὰ, μὲ κάτασπρα μαλλιά. Ἀδιάφορο. Αὐτὸς θὰ τὴ λατρεῖ, θὰ γεράσει κι αὐτός, λατρεψοντας ἐκείνη πὺς εἶτανε γραφτὸ τοῦ νάγαθου, αὐτὴν πὺς — ἄλιμονό του ! — ἤρθε τόσο, γρήγορα στὸ ραντεβου.

Ὅμορφες ἱστορίες καὶ οἱ δύο τους, πολὺ ὁμορφες καὶ μὲ τὸ ἴδιο τὸ μοτίβο, μιὰν εὐτυχία ἀδύνατη γιὰ τοὺς δυστυχισμένους ἥρωές τους. Διαφορὰ τους μονάχα στὸν τόνο. Τραγικὴ ὅσο μποροῦσε ἡ μιὰ, μελαγχολικὴ μόνον ἡ δευτέρα. Μὰ κι ἀπὸ τίς δυὸ ἀπομένει ἴση ἡ συγκίνησις, δυνατὴ καὶ ὁμορφὴ, ὅπως ξαίρει πάντα τῆς νὰ μᾶς τὴν κερνάει ἡ ξεχωριστὴ συγγραφεῖσα.

— Πολὺ παινέται στὸ Παρίσι τὴν τελευταία πάλι, ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους κριτικούς ἡ *Marie Chaplain* de τὸ κύκνειον ἔσμα τοῦ *Louis Hémon* πὺς τὸν ἔκοψε τὸ τραῖνο στὸ Γαλλικὸ Καναδά, τὸ 1913, νεώτατον ἀκόμα, μόλις τριάντα τριῶν χρονῶν. Στὸν Καναδὰ ἡ δόξα του μὲ τὸ ρομάντισο αὐτὸ εἶτανε μεγάλη. Στὴν Πατρίδα του, τὴ Γαλλίαν, ἀργὸ κάπως, ἀλλὰ δυνατὴ καὶ καὶ ἡ ἐντύπωσις. Τὸ βιβλιόπωλειον *Grasset* γράζει τὴν ἐκατοστὴν τοῦ ἐκδόσιν τὴν ὥρην, καὶ οἱ μεγαλύτεροι κριτικὰ τὸ ἀναγνωρίζουν ἀριστούργημα.

Βέβαιον, ὅτι γιὰ τοὺς Γάλλους κριτικούς ἡ δυνατότερη ὁμορφία τοῦ ἔργου εἶναι ἡ ἀπόδοσις τῆς γαλλικῆς ψυχῆς τῆς ἀποικίας τοῦ *Québec*. Ἡ *Marie*, τὴ στιγμὴ πὺς πρόκειται, δικαίως τὸν ἄντρα τῆς ἀνάμεσα στοὺς δύο, νὰ διαλέξει τὴ ζωὴ στὴ φτωχικὴ τῆς πατρίδα ἢ στὴ δελεαστικὴ πολιτεία, τὴν ξενιτείαν, στὴν ψυχικὴ τῆς πάλιν μέσα, ἀκούει κάτι φωνῆς μυστηριώδικης : Ἡ μιὰ τῆς τραγοῦδαί τις μύριες χάρες τῆς πατρίδας τῆς, ἄλλη τὰ γαλλικὰ ὀνόματα πὺς μὲ τόσοις ἀγῶνες, πειθαγὴ μὲ πειθαγὴ, οἱ πρόγονοί τῆς ἔστησαν σὰν τράπαια στὴ χώρα αὐτῇ. Καὶ δυνατότερη ἀπ' ὅλες, κ' ὑποδλητικότερη, ἡ ἴδια ἡ φωνὴ τοῦ *Québec* φωνὴ σὰν τραγοῦδι γυναικῆς ἢ σὰν κήρυγμα ἱερὸ, ἡ φωνὴ τῆς ράτσας τῆς, τὴν ἐξορκίζει νὰ σταθεῖ πιστὴ. Καὶ ἡ *Marie* ὀρθώνεται. Δὲ φεύγει ὅσο κι ἂν τὴν τραβάει, σὰ γυναικα, ἡ πολιτεία ἡ ξενιτεία. Θὰ πάρει τὸν ἑδωτό, θὰ ζήσει ἀπλά, ἥρεμῶς ἴδια ἡ μητέρα τῆς, μέσα στὸ περιβάλλον πὺς τὴν ἔθρεψε.

Μὰ κ' ὅξω ἀπὸ τὴν *thèse* αὐτῇ, ἀπομένει τόσο ὁμορφὸ ὅλο τὸ ρομάντισο. Εἶναι θαυμάσιες πρὸ πάντων οἱ εἰκόνες του, ἀμίμητες σὲ ἀλήθεια. Μόνον συγγραφέας πὺς θὰ εἶχε ζήσει ἀνάμεσα στοὺς ἥρωές του, μὲ τὴν ἴδια τους ζωὴ, ὅπως ὁ *Louis Hémon* θὰ τὸ κατάφευγε νὰ ζωγραφίσαι ἔτσι ἀπλά, πιστὰ καὶ ρεαλιστικὰ καὶ ζωὴ καὶ χαρακτήρες. Καὶ πάλι, γιὰ νὰ τὸ πετύχει, ἴσως θὰ χρειάζεστανε, ὅπως λέει κι *René Bazin*, ὄχι μονάχα νᾶχει ζήσει τὴ ζωὴ αὐτῇ, μὰ νᾶναι καὶ *Louis Hémon*.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐκδόσεις Ζηκάκη. Κ. Μαντῆς: Τὰ Ἑρωτικά διηγήματα (δρ. 1,25). Α. φῶν Ἀρπονγκιάν: Ὁ ποιητὴς Ζῆκας, δράμα σὲ τρεῖς ὥρες (δρ. 1,50). Σάουλ Ντιγκέ: Ὁ Γολγοθὰς τῆς Ἀγάπης (δρ. 1,80) Ἐρ. Λαβεντάν: Ἡ Μονομαχία δράμα σὲ τρεῖς πράξεις (δρ. 2) Ἄλφρ. Μισέ: Μιμὴ Πενσὸν καὶ τὸ ἄσπρο κοτόφι (δρ. 1,25).

Ἐκδόσεις Γ. Ι. Βασιλείου: Ἰππὸν «Ἡ Ἀγριόπασις» δράμα σὲ πέντε μέρη. Μετάφρ. Α. Κουκαῖλα (δρ. 4,50 δεμένο). Γράτσια Ντελντά: Ὁ Τοκογλύφος καὶ ἄλλα διηγήματα. Μετάφρ. Γερ. Σπαρταλά (Δ. 4, δεμένο). Στὸ τέλος τῆς βδομάδας βγαίνει.

«Ὁ Κόκκινος Κρίνος» τοῦ Ἀνατόλ Φρανς (μετάφρ. Λαυρεντία Παυλίδου) καὶ θὰ πωλεῖται δρ. 5 ἀδειο καὶ δρ. 6,50 δεμένο.

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟΥ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

6

München, Steinheilstr. 11 15) XI) 05

Ἀγαπητέ Κάρολε,

Μὲ τὸν Παλαμᾶ καὶ τὸν Ἑφταλιώτη τί μᾶς ἐνώνει πλέον ; Ἡ αἰσθητικὴ μας ἀντίληψις χωρίσθηκε ἐκ θεμελίων ὅταν αὐτοὶ ἐσήλωσαν ὡς σημαία, ὅτι τέχνη καὶ γραμματικὴ εἶναι ἓνα πρᾶγμα καὶ ὅτι δημοτικὴ γλῶσσα καὶ ψυχαρασμός εἶναι συνώνυμα. Καὶ τελευτᾶ ὁ Ἑφταλιώτης προσεχώρησε καὶ σὺς τεχνοκριτικὴς ἰδέες τοῦ Παλαμᾶ καὶ διεκήρυξεν ὅτι ἡ μεγάλη τέχνη, εἶναι μελέτη, γνῶσις, σκέψις, σοφία. Τί ἄλλο διηλῶδῃ ; Ὑπεκατέστησαν σὺ πᾶν δυὸ ψευτικὰς προσωπικότητες, τοῦ Παλαμᾶ καὶ τοῦ Ψυχάρη, διὸ κενόδοξα ὄντα καὶ θέλουν νὰ περιορίσουν τὸ πᾶν στὴν παιδαριώδη καὶ νόθον ἀντίληψιν οὐτῶν τῶν δύο. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ποῖό εἶναι ; Ἡ ξεραῖλα στὴν κλλιτεχνικὴ παραγωγὴ ποῦ ἐπικρατεῖ σήμερα. Κ' ἐκεῖνοι ποῦ ἀντιστέκονται κατὰ τὸ φαινόμενο, ὑποκρίνονται ὁσυνείδητα σὺ κακῷ. Εἶναι ὁ παλιὸς Καρκαβίτσας, ὁ Καρκαβίτσας τοῦ Ἀρχαιολόγου ; Καὶ ποῦ εἶναι ἡ ὁρσὰ καὶ τὸ γνήσιο ἄρωμα τοῦ Βλαχογιάννη τῶν «Ἱστοριῶν» ; Ἀν ἐξαιρέσεις τὴν δοκίμην τοῦ Πορφύρα, τοῦ ἰσχυρότερου πνεύματος στὴ σημερινὴ ἐποχὴ, τοῦ σοφώτερου, γιατί περιορίζεται στὸν κύκλο ποῦ ἐκλήθη, τί μένει σήμερα ; Ὁ Γρουπάρης δὲν γράφει πιά, μεταφράζει σὰν κ' ἐμένα. Καὶ οἱ νεώτεροι ; Ἐδοκίμασες ποτὲ νὰ διαβάσῃς τίποτε ; Ἡ νόθος ἀντίληψις τῆς τέχνης τοῦ Παλαμᾶ καὶ ἡ ἀσυνάρτητη κ' ἐγωιστικὴ κριτικὴ του προβαλλομένη σὺ ἐπ' ἀπειρον, μίᾳ ἐξωφρενικῇ παραγωγῇ κ' ἓνα θαλάσσωμα σκέψους, αὐτοὶ εἶναι οἱ καρποὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Παλαμᾶ. Δὲς σὲ παρκαλῶ σὺ τελευταῖο φύλλο τοῦ Νουμᾶ ἓνα ποίημα μίᾳ κόρης ἀπὸ τὰ Γιάννινα. Δὲν εἶναι θῦμα αὐτῶν τῶν ἰδεῶν ποῦ ἔχουσιν γιὰ τὴν ποίηση ὁ Παλαμᾶς σὺν ὀρίζοντά μας ; Καὶ ὅμως σ' ἔνα προηγουμένον τῆς ἔδειχνε πῶς ἔχει κάποιον αἰσθημα. Μοῦ λὲς νὰ πάρω τὰ καλά τους σημεῖα καὶ κείνο ποῦ μᾶς ἐνώνει. Σὺ πῆρες τὰ καλά τους καὶ δίκωλα τοὺς ἐξύμνησες. Αὐτὰ τὰ καλά τους μὲ κάνουν κ' ἐμὲ νὰ σιωπῶ, ὅπως ἴσως δὲν ὀφείλω. Κ' ἔκαμα κατὰ περισσότερο, ἐπῆγα νὰ ταχθῶ στὴν σημαία ταύς καὶ νὰ πολεμήσω μετὰ τους. Καὶ συνεργάτης τοῦ Νουμᾶ ἔγινα καὶ ὑποτάχθηκα σὲ πολλὰ γιὰ τὸ φαινόμενο μόνον, γιὰ τὴν ἔνωσιν ποῦ λὲς καὶ στὴν ἑταιρίαν, ποῦ κάμαμε, ἔλαβα ἑνεργὸ μέρος. Ἀλλὰ ὁ χωρισμός ἦλθε ἀναπόφευκτος. Αὐτοὶ δὲν θέλουν συνεργάτες, θέλουν δούλους. Καὶ φυσικῶς : ὅταν βάλῃς ὡς ἀρχή, ὅτι τέχνη καὶ γραμματικὴ καὶ δημοτικὴ γλῶσσα καὶ Ψυχάρης εἶναι ἓνα, συμβιβασμός δὲ χωρεῖ. Ἡ πρέπει νὰ ὑποταχθῇς ἢ πρέπει νὰ φύγῃς. Καὶ ὁποία ἔγινε, ὑπέγραψα τὸ πρόγραμμα ποῦ συνέταξε ὁ Παλαμᾶς. Ἀλλ' ἂν ἐγὼ ὑπέγραφα, δὲν μπορούσαν νὰ ὑποκύβουν καὶ ὅλοι καὶ σ' ὅλα ὅτι ἤθελαν. Οἱ ἐφημερίδες ἀρχισαν νὰ κοροϊδεύουν τὴν ἑταιρίαν καὶ

τὸν Ψυχάρη καὶ τὸν Πάλλη καὶ τὸν Παλαμᾶ. Καὶ προβάλλει ὁ Παλαμᾶς μὲ μιὰ πρότασιν : Νὰ διαμαρτυρηθῇ ἡ ἑταιρία γιὰ τὴν ἀδικίαν ἐπίθεσιν ποῦ κάνει ὁ τύπος τοῦ Ψυχάρη καὶ τοῦ Πάλλη καὶ νὰ ὑπογράψουν τὰ μέλη τὴ διαμαρτύρησιν αὐτὴ καὶ νὰ δημοσιευθοῦν τὰ ὀνόματά των σὺς ἐφημερίδες. Καὶ σηκώνονται τὰ 9)10 τῶν μελῶν καὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ πρῶτος ὁ Πορφύρας, ὁ Καρκαβίτσας, ἡ κυρία Παρέν, ἡ Εἰρήνη Νικολαΐδην καὶ ἄλλες κυρίες καὶ ἀντικροῦσιν τὴν πρότασιν καὶ λέν ὅτι ἡ ἑταιρία δὲν ἰδρύθηκε γιὰ νὰ ὑποστηρίξῃ πρόσωπα, ἀπ' ἐπάνω ἀπ' αὐτὰ εἶναι ἡ ἰδέα. Καὶ θυμώνει ὁ Παλαμᾶς καὶ ἀποσύρεται ἀπὸ τὴν ἑταιρίαν καὶ τὸν ἀκολουθοῦν οἱ Νουμαδικοί. Κόμματα βλέπεις παντοῦ. Εἶναι ἡ μοῖρα μας. Ποιὸς φταίει λοιπὸν γιὰ τὸ χωρίσμα ; Σοῦ ἀναφέρω αὐτὸ τὸ περιστατικὸν γιὰ νὰ δῇς ὅτι αὐτὸς ὁ κύκλος τοῦ Νουμᾶ καὶ Παλαμᾶ ὅπως βλέπεις καὶ στὴν ἐφημερίδα τους, δὲν ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἰδέαν ὅταν τὴν συγγέουν μὲ τὰ πρόσωπα καὶ ἐνώσω τὰ πρόσωπα ποῦ τὴν ἐνσάρκονουν δὲν εἶναι ἓνας Majoreski ὅπως ὀρθὰ παρατηρεῖς. Ἡ ἰδέα θέλει ἐλευθερίαν καὶ ὄχι τυραννίαν. Καὶ αὐτοὶ εἶναι τυραννικοί. Ἐγώ φημι ὅτι σὺν ὅλλογο ποῦ εἶχαν στὴ Ρουμανίαν γίνοντο μὲλος ὅποιος ἤθελε. Ὁ Παλαμᾶς ἐπρότεινε καὶ ἐπέμεινε κάθε μέλος ποῦ θὰ γίνετο νὰ προτείνεται προηγουμένως ἀπὸ 8 μέλη καὶ οὐτὰ ν' ἀναλαμβάνουν τρόπον τινα μιὰ εὐθύνη γιὰ τὴν πίστιν τοῦ προχειριζομένου. Καὶ ὅλ' αὐτὰ γιὰ νὰ ἀποκλεισθῇ ὁ Ξενοπούλος, ὁ Μιχαηλίδης, ὁ Κονδυλάκης καὶ ἄλλοι ποῦ ἤθελαν νὰ γίνουν μέλη. Λοιπὸν σ' ἐρωτῶ, τί θὰ ὠφελήσῃ ἓνας σύνδεσμος μεαυτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν τὸ παίρνουν ἔτσι στενὰ τὸ πρᾶγμα ; Καὶ γιὰ νὰ βλέπω τὰ μικρὰ φωτεινὰ σημεῖα καὶ νὰ μὴ βλέπω καὶ τὰ ἄλλα τὰ τερατώδη, τὰ σκοτεινὰ, τὰ διηλητηριώδη ποῦ εἶναι ἓνας κίνδυνος γιὰ τὸ μέλλον ; Ἐως ἐκεῖ ποῦ τὸ παίρνεις ἐσὺ τὸ ζήτημα συμφωνῶ. Ἀλλ' οὔτε θῆμα πλέον. Ἡ γλῶσσα δὲν θ' ἀναπτυχθῇ, δὲν θὰ μορφωθῇ ἐπάνω στοὺς φετφάδες ποῦ θγάξει ὁ Ψυχάρης συμβουλευόμενος πρὶν τὰ παιδιὰ του, (τὸν Πάλλη καὶ τὸν Ἑφταλιώτη) πῶς θὰ σχηματισθῇ ὁ πληθυντικὸς τοῦ συγγραφέως ἢ ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τοῦ βρύσας καὶ δὲν ξέρω τί. Τὰ : τῶ ἀνατολικῷ γλωσσῶνι ἢ φιλοδοξία δὲν μποροῦν ν' ἀνησυχήσουν σοβαρότερα κεφάλια ἀπὸ τοῦ Ψυχάρη καὶ τοῦ Παλαμᾶ. Καὶ τί νὰ τὸ κάμω ἐγὼ, ὅταν πολεμοῦν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τὸν παλιὸν δασκαλισμὸ καὶ μοῦ στένουν ἀπὸ τὸ ἄλλο τὸ φάσμα ἑνὸς νέου θυζαντινισμοῦ, μίᾳ νέας γραμματικῆς τυραννίᾳ. Καὶ πόσο ὀλέθριο εἶναι τὸ σύστημα ποῦ στηρίζεται σὺ : γραμματικὴ καὶ τέχνη ἓνα, ὅς σὲ πείσῃ τὸ ἐξῆς : Ὁ Παλαμᾶς εἶχε γράψῃ μιὰ φορὰ σ' ἓνα σονέτο του γιὰ τὴν Κέρκυραν ἀπέναντί της ἔχει κανεὶς :

Τὸ μεγαλόπτερον ὄραμα τῆς Ἠπείρου.

Στὴν νέα ἔκδοσιν τῶν ποιημάτων του, θέλοντας νὰ ὑποταχθῇ στὴ γραμματικὴ, ἔπρεπε τὸ Ἡ π ε ῖ ρ ο υ ἢ νὰ γίνῃ Ἡ π ε ῖ ρ ο ς ἢ νὰ φύγῃ. Κ' ἐπειδὴ δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ Ἡ π ε ῖ ρ ο ς γιὰ τὴν ὅμην τὸ ἀντικατέστησε μὲ τὸ : τ ῆ ς γ ῆ ς τ ο ῦ Π ὕ ρ ρ ο υ . Ἡ γραμματικὴ ἐθροιάβευσεν, ἀλλὰ τὸ μεγαλόπτερον ὄραμα, ὡς ποιητικὴ εἰκὼν, πάει. Ἀλλὰ ὅταν ἀπὸ τὸ

Άλλο μέρος αντικαταστήσης τὸ ποιητικὸ αἶσθημα μετὸν κανόνα διὰ τὴν ποίησιν εἶναι λογισμένη, καταλαμβάνει δὲ τὴν νέα ἔκδοσιν ἀνταποκρίνεται πληρέστερα πρὸς τὴν αἰσθητικὴν τοῦ Παλαμᾶ. Ὅ,τι φωτεινὸν τοῦ ἄφηνε πρὶν στὴν ψυχὴ γιὰ μερικὰς στιγμὰς ἢ ἐφαρμογὴ τῶν ποιητικῶν του θεωριῶν ἐρχεται τώρα νὰ τὸ σβύσῃ ἢ ἐφαρμογὴ τῶν γλωσσικῶν. Βλέπεις λοιπὸν διὰ τὴν διεκφυγὴν στὰ καθέκαστα μετὸν Παλαμᾶ, διαφωνοῦμε στὴν θεμελιώδη ἀρχή: Τέτοια παραδείγματα ἔχω πολλὰ καὶ μὴ μὲν θὰ τοῦ τὰ πῶ στὸν τύπο. Καὶ θὰ τοῦ τὰ πῶ, γιατί θρῖσκω ὅτι οἱ θεωρίαι του δηλητηριάζουν τὸν ἀέρα. Λές νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τοὺς ἐχθροὺς μας. Ἀλλὰ μεγαλειτέρους ἐχθροὺς γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἐνὸς ἔθνους δὲν θρῖσκω ἄλλους ἀπὸ τὴν συμμορία Ψυχάρη — Παλαμᾶ. Αὐτοὶ μᾶς ἐμποδίζουν νὰ πολεμήσωμε τὸ δασκαλισμὸν. Σὲ κάθε θῆμα μᾶς εἶναι πρόσκομμα μετὸν ἀντιπάθεια τοῦ ἐξακολουθοῦν νὰ σκορπίζουν ἀνώφελα στὸ κοινὸν καὶ τίς περισσότερες φηρὲς δικαίως καὶ μετὸς θεωρίαις μετὸς ὅποιες θολώνουν τὸν ὁρίζοντα ἀντὶ τὸν καθαρῶς μετὸν ἔξπνυμα τοῦ αἰσθηματος. Ἐμεῖς οἱ ἄλλοι τί κάνομε θὰ μ' ἐρωτήσης; Δὲν θὰ σοῦ τὸ πῶ ἐγὼ αὐτό. Ὡς πρὸς τὸ γλωσσικὸ ζήτημα τὴν βλέπεις; μένομε παθητικοί; Μολογόντι μᾶς ἀγανακτοῦν αὐτοὶ οἱ κύριοι, δὲν λέμε τίποτε γιὰ νὰ μὴ φέρομε διαίρεσι. Ἀλλ' αὐτοὶ τὴν φέρουν μόνοι τους. Ὁ Νουμᾶς βρίζει Ξενοπούλους, Νιρβάνιδες, Πορφύρηδες, Βόκους, Μιχαήλιδες. Γιατί; Γιατὶ εἶναι περισσότερο δημοτικιστὰς ἀπὸ αὐτόν, μετὸν διαφορὰ ὅτι αὐτοὶ δὲν πουλιοῦνται στὸν Ψυχάρη καὶ στὸν Πάλλη. Ἐίδες ὁ Πάλλης ἐσένα σὲ ἀποθάρρυνε, γράφεις. Ἄν ἦταν νὰ διαδόσῃς τὴν φήμην αὐτοῦ καὶ τοῦ Ψυχάρη καὶ νὰ τοὺς κολακεύσῃς τὴν φιλοδοξία θὰ σὲ βοήθοῦσε πρόθυμα. Θὰ γράφω σήμερα κιόλας τοῦ Τσιρμάκου ἂν καὶ δὲν ὑπόσχομαι πῶς θὰ γίνῃ τίποτε. Ἐν τούτοις πρέπει νὰ δοκιμάσωμε ὅ,τι μπορούμε. Ὅταν ἤμουν κάτω δὲν μοῦ ἔγραψες τίποτε ὠρισμένο. — Νὰ σοῦ γράψω γιὰ τὸ παιδί μου θέλεις; Τί νὰ σοῦ γράψω; Καλὸ κοριτσάκι εἶναι. Γερὸ ὅσο οὔτε ἐγὼ οὔτε ἡ μητέρα του, ἡ ὁποία καὶ ἐδῶ δὲν εἶναι τόσο καλὰ. Τὸ κορίτσι μου δὲν θέλει νὰ γυρίσωμε στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ τώρα ποῦ χειμῶνιασε μετὸν στανὶ τὴν θγάζομε ἔξω. Τὰ δωμάτια ποῦ καθημέθα δὲν εἶναι περίφημα ἂν καὶ πληρώνομε 50 μάρκας περίπου. Εἶναι φρικτὰ ἀκριβὰ τὰ νοίκια ἐδῶ καὶ τῇ ζωῇ ἐν γένει. Πολὺ στενόχωρα τὰ ἔχω ὅπως καὶ μετὸν δωμάτιό μου. Λίγο φῶς καὶ τὰ μιάτια μου ὑποφέρουν, συνηθισμένα ἀπὸ τὸν ἥλιο. Καὶ τὸ παιδί δὲν μ' ἀφήνει πολὺ ἥσυχο μετὸν παιγνίδια του καὶ μετὸς φωνῆς του. Ἐχω ὁρεξὶ νὰ ἐργασθῶ, ἀλλὰ εἶμαι καὶ κουρασμένος. Πρὸ τριῶν ἐβδομηθῶν εἶμαι ἔτοιμος μετὸν μεταφραστικὴν μου ἐργασίαν γιὰ τὸ θέατρο. Τοὺς ἔδωσα τέσσερα ἑμμετροῦ κομμάτια φέτος καὶ τὸν Ἐγκμοντ. Καὶ ὅλ' αὐτὰ ἀπὸ τῆς 15 Μαΐου ἕως πρὸς 20 ἡμερῶν. Καὶ στὸ μεταξύ σκοτοῦρες ἄλλες, ταξίδι. Τί νὰ κάμω; Θέλω νὰ ζήσω καὶ ἐγὼ. Καὶ ἂν δὲν δεχθῶ νὰ κάμω ἔτσι βιαστικά τις μεταφράσεις αὐτές, θὰ τις ἔκαναν ἄλλοι χειρότερα ἀπὸ μέ. Ὁ Βλόχος ἔτοιμος εἶναι. Ἄν δὲν τοὺς ἔδιναν πέρουν τὸ Φάουστ θὰ ἔπαιρναν τοῦ Προδελγγίου τὴν μετάφρασιν. Ὁ regisseur τοῦ θεά-

τρου εἶναι περισσότερο γερμανός. Ἐγεννήθηκε στὴ Βιέννη, ἐσπούδασ' ἐκεῖ, ἔκαμε ἡθοποιὸς στὰ γερμανικά θέατρα καὶ τώρα προσπαθεῖ κάτω νὰ καμῇ ἐνα κλασσικὸν δραματολόγιον ὅπως τῶν γερμ. θεάτρων. Μαθητὴς τοῦ Λιθαδά στὴ Βιέννη δὲν εἶχε εἶδῃ ἀπὸ τὸν Ψυχάρη. Καὶ τώρα δὲν τοῦ εἶναι συμπαθὴς, ἀλλὰ ἀπὸ τις μεταφράσεις μου τοῦ ἀποκαλύφθηκε ὅτι ὑπάρχει ζωντανὴ γλῶσσα καὶ ἀποκλείει ὅσον μπορεῖ τὴν καθαρεύουσα. Λοιπὸν δὲν μπορῶ νὰ τὸν ἀφῶσω ἀδοήθητον στὸν ἀγῶνα του. Γι' αὐτόν τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὅποιος εἶναι ἕνας ἀνεμορροφωτὴς στὸν κύκλο του στὴν Ἑλλάδα, μετὸν ὅλα τὰ πενιχρὰ μέσα ποῦ ἔχει, ἔπρεπε νὰ γράφῃ κάτι σὲ καμμιὰ γερμανικὴ ἐφημερίδα. Θὰ τὸν ἐνεθάρρυνε. Οἱ Ἀθηναῖκός τὸν βρίζουν γιατί δὲν ἐννοεῖ τὰ πρωτότυπα ἔργα τοῦ Ἀμπελά, τοῦ Κελαποθάκη, τοῦ Πάπ καὶ τοῦ Δημητράκοπουλου. Τὴν Γερμανίαν τὴν ἐνδιαφέρει νὰ μαθαίνῃ ποῦ κάνει πνευματικὰ κατακτήσεις. Καὶ μὴ τέτοια τὴν ἔκαμε στὸ θέατρο στὴν Ἀθήνα. Οἱ Γερμανοὶ γράφουν καὶ comedies μὴ διὰ παραστάσεις καὶ ἔξω. Ἀπὸ τῆς 70—80 παραστάσεις ποῦ δίνει τὸ Βασιλικὸν θέατρο τὰ 3)4 εἶναι γερμανικά ἔργα ἢ Σαίξπηρ. Καὶ τὸ κοινὸν συνηθίζει καὶ ὅς βρίζουν οἱ ἐφημερίδες τὸ γερμανικὸ βαρὺ πνεῦμα ὅτι δὲ συμβιβάζεται μετὸν καθαρότητα τοῦ ἑλληνολατινικοῦ πνεύματος τὴν ὑπεστήριξε καὶ αὐτὴ τὴν θεωρίαν ὁ Παλαμᾶς, ποῖός ἔξερει ἀπὸ ποῖο γαλλικὸν περιοδικὸν τὴν πήρε. Τὸ περίεργον ὅμως εἶναι ὅτι τὸ κοινὸν ἐλκύεται περισσότερο ἀπὸ τὰ σοβαρὰ ἔργα. Ἄν μπορεῖς νὰ γράψῃς τίποτε γιὰ τὸ καλὸ αὐτὸ φαινόμενον, σοῦ στέλλω μερικὰς σημειώσεις. Σὲ φίλῳ καὶ μένω Διὸς σου πάντα

Κώστας

Η ΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΡΩΣΣΙΑ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΣΕΡΓΙΟΣ ΕΣΣΕΝΙΝ

Πολλοὶ ἔχουνε τὴν περὶ ἐργεῖαν νὰ μάθουνε τί γίνεται σήμερον ἡ φιλολογία καὶ ἡ ποίησις στὴν τρικυμισμένη ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀνθρωπιστικὴν ἐπανάστασιν, Ρωσσία. Σὲ διάφορα περιοδικὰ τῆς Εὐρώπης, γράφτηκε, πῶς ἡ Ἐργατικὴ κυβέρνησις, ποῦ ἔχει συγκεντρώσει τὴν ἐξουσία καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τῆς μεγάλης μάζας τοῦ λαοῦ, δὲ δίνει τὴν ἀνάλογον ἀξίαν καὶ τιμὴν, στὰ πνευματικὰ ἔργα. Μὰ τοῦτο, φαίνεται πῶς δὲν εἶναι ἡ καθαρὴ ἀλήθεια. Ἡ μεγάλῃ δημοκρατία τῶν Σοβιέτ. συγκινεῖται ἀπὸ μιὰ καινούργια φιλολογία καὶ ποίησις, ποῦ ἐξετετάχθη ἀπὸ τὸν καινούργιον κόσμον, ποῦ δημιουργήσῃ τὸ φῶς τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης. Ἐνας ἀπὸ τοὺς πρὸ μεγάλους σημερινούς ποιητὰς εἶναι ὁ Σέργιος Ἐσσένιν, ποῦ εἶτανε στὰ νιάτα του γελαδοδοσκός, Πολλὰ ποιήματά του θὰ πρωτοδημοσιευτοῦν, στὸ Παρίσι, μέσα σὲ μιάν ἀνθολογίαν τῶν νέων Ρώσων ποιητῶν, ποῦ τὴν φιλοτεχνήσανε στὰ γαλλικά οἱ μεταφραστές Φραντῆ Ἐλλεν καὶ Ἡλίας Ἐρρεμπουργ. Τὸ παρακάτω κομμάτι τὸ μεταφράζομε πρόχειρα γιὰ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμᾶ», παίρνοντάς το ἀπὸ τελευταῖον φύλλον τῆς «Οὐμανιτέ», τῆς γνωστῆς ἐφημερίδας ποῦ θγάξει τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα τῆς Γαλλίας:

Ἀπόσπασμα

Ἡ ψιλλὴ βροχὴ μὲ ὀγρὴ σκοῦπα,
καθαρίζει τὴ σαπίλα τῆς λιγαριᾶς,
στὸν κάμπο.
Φτῖσε τὸ λοιπὸν, ὦ ἀγέρας, ἀγκαλιὲς φύλλα!
Ἐλμαι κ' ἐγὼ, καθὼς ἐσύ, ἕνας ἀλήτης.
Ἀγαπῶ τὰ γλαυκὰ δάση,
σὰ γελᾶδια μὲ τὸ βαρὶ δῆμα,
νὰ λερώσουν τὰ σῶματά τους, ἴσα μὲ τὰ γόνата
μέσα στὶς φυλλωσιές, πού ξεψυχοῦνε.
Νὰ το τὸ ξανθὸ μου κοπάδι! Ποιὸς θὰ μπορέσει
καλύτερ' ἀπὸ μένα νὰ τὸ τραγουδήσει;
Ἀγναντεύω τὸ ἡλιόγευμα νὰ γλείφει
τὰ χαρτεγμένα ἀχνάρια ἀπὸ τὰ θήματα τῶν ἀν-
(θρώπων.

Ρωσία, ὦ Ρωσία μου δακρυσμένη,
εἶμαι ὁ μοναδικὸς σου τραγουδιστής!
Ἔθρεψα τὴν θλίψη τῶν κακῶν μου στίχων
μὲ τὴ μέντα καὶ τὸ ρεζεντά.
Ἀνέβα τὸ λοιπὸν ὕδρια τοῦ φεγγαριοῦ
ν' ἀρμεξίσεις τὸ γάλα ἀπὸ τὶς σημύδες.
Τὸ νεκροταφεῖο ἐκεῖ μοιάζει σὰ νὰ μᾶς πνίγει
μὲ τ' ἀνοιχτὰ χέρια τῶν σταυρῶν του.
Ὁ μαῖζος τρόμος διαβαίνει πάνου στὸ λόφο.
Σκορπίζει στὸν κήπο μου τὴν πονηριὰ τοῦ κλέ-
(φτη.

Μὰ ἴδιος ἐγὼ εἰμ' ἕνας ἀλήτης, ἕνας ἄτιμος,
κι ἀπὸ γενιά μου ἕνας ζωλέφτης στὶς στέπες.
Ποιὸς δὲν εἶδε μέσα στὴ νύχτῃ νὰ βράζει ὁ στρατός,
τῶν χοχλασμένων παλουριῶν;
Μὰ ἔπρεπε πάντα τὸ βράδι σὶς γαλάζιες στέπες
νὰ παραφυλάω μὲ τὸ μαχαίρι στὸ χέρι!
Ἄ! ὁ θάμνος τοῦ κεφαλιοῦ μου ξεράθηκε πιά.
Ἡ σκληριὰ τοῦ τραγουδιοῦ μ' ἔχει φάει...
Στὸ κάτεργο μέσα τοῦ πάθους μου,
εἶμαι καταδικασμένος νὰ γυρίζω
τὸν τροχὸ τῆς στιχουργίας.
Μὰ μὴ φοβᾶσαι, γέρο τρελέ!
Κύλα ἀγάγια τὰ φύλλα στὸν κάμπο μέσα.
Ἐλμαι ποιητής καὶ δὲ χάνομαι.
Τραγουδώντας κ' ἐγὼ σὰν ἐσένα
τριγυρνῶ σὰν ἀλήτης. ...

Γράφετε σύντομα καὶ καθαρογραμμένα γράμματα.

κ. Νικ. Παπαδ. Καλοῦτοκα καὶ θὰ δημοσιευτοῦνε.
Ξακολούθησε.—Ἐνα Βολιώτη. Ὁ «Κληρωτός» σου στὸ
Πουργκατόριο—κ. Ν. Μ.ΟΙ «Ἀνεμῶνες» μὲ μικρὸ διόρ-
θωμα μποροῦνε νὰ περάσουνε στὸ Πουργκατόριο, ἀνάγκη
ὅμως νὰ μᾶς πεῖς πρῶτα τὸνομά σου.—κ. Θαλ. Ἀφρ.
Τὸ «καθαρίζει» ἀναφέρεται στὴν τεχντροπία. Στὴ 1 καὶ
στὶς 15 κάθε μήνα. ἂν καὶ οἱ σπινερίνοι κυρίαρχοι κ.κ. τυ-
πογράφοι τὴ μεταθέτουν τὴ μερομηνία αὐτὴ ὅπως τοὺς
καπνίσει.—κ. Δ. Κασ. Γι' αὐτὸ πού μᾶς γράφεις δὲν ἀξι-
ζει νὰ γίνῃ περισσότερος λόγος. Καθένας φέρνεται σύμ-
φωνα μὲ τὸ γούστο τῶν. Ὅσο γὰρ τοὺς στίχους σου,
ὅσο πᾶς καὶ προοδεύεις σημαντικά. Γιὰ τοῦτο δέ σου
δημοσιεύουμε τοὺς σημερινούς, περιμένοντας πάντα τοὺς
καλύτερους.—κ. Κ. Γουλ. Δὲ βαριέσαι! —κ. Γ. Γ.
Χονδ. Στὸ Πουργκατόριο.—κ. Δ. Πορ. Τῆς «Παλιᾶς
ἀγάπης» ἡ τρίτη στροφή κοιτᾷσαι ἀπαλκιστικά στὴν
ἀρχή.—κ. Ἡβη. Ἡ «Γερασμένη ψυχὴ» μπῆκε στὸ
φάκελλο τοῦ Πουργκατορίου —κ. Π. Βενέτη. Τὸ «Στὴν
Ἰδέα» μπῆκε στὸ Πουργκατόριο.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

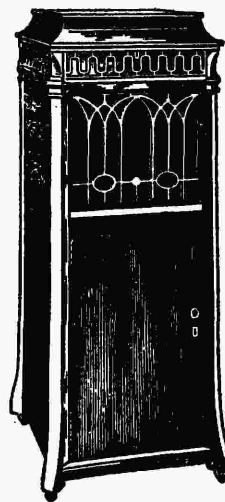
«Σκέψη». Δίμηνο λογοτεχνικὸ περιοδικὸ πού βγαίνει
στὴν Ἀλεξάνδρεια. Φυλλάδιο 4. Ἰούνιος 1921. — Περιέχει
διάφορα ποιήματα πρωτότυπα καὶ μεταφρασμένα καὶ κρι-
τικά σημειώματα.

«Κομμουνιστικὴ ἐπιθεώρηση», Ἀθήνα φύλλο
τοῦ Νοέβρη 1921. Μηνιαῖο θεωρητικὸ ὄργανο πού βγαίνει
τὸ Κομμουνιστικὸ (Σοσιαλεργατικὸ) Κόμμα τῆς Ἑλλάδας.
Περιεχόμενα: Ἡ Ἐπέτειος τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης
(τοῦ Γ. Γεωργιάδη).—Οἱ Ἀγρότες στὴν Ἑλλάδα (τοῦ Α.
Μπενουρόγια).—Τὰ Παγκόσμια Οἰκονομικὰ Προβλήματα.
Ἡ ἔκτασις τῆς σημερινῆς οἰκονομικῆς κρίσεως (τοῦ Ε.
Λουντβίχ).—Ἡ Κομμουνιστικὴ Διεθνὴ. Θέσεις γιὰ τὴ σύν-
θεσις καὶ τὴν Ὀργάνωσιν τῶν Κομμουνιστικῶν Κομμάτων.
—Ἡ Βαλκανικὴ Κομμουνιστικὴ Ὁμοσπονδία. Ἀπόφασες
τῆς Γ' Συνδιάσκεψης. Ἡ καταγωγὴ τῆς οἰκονομικῆς τῆς
ἀτομικῆς ιδιοκτησίας καὶ τοῦ κράτους (τοῦ Φ. Ἑγκελς).
Στὴ χώρα τῶν Σοβιέτ.—Ἡ Οἰκονομικὴ ζωὴ.

Ἡ Φωνὴ τοῦ Ἑργάτη. Ἑβδομαδιατικὴ. Βγαίνει στὴ
Νέα Ὑόρκη. Ὁργανο τῆς Ἑλληνικῆς Σοσιαλιστῆς Ἐνω-
σεως τῆς Ἀμερικῆς.

Γράμματα.—Νέα Περίοδος.—Ἀλεξάνδρεια Μῆς-
Ἰούνιος 1921.—Τὸ τεῦχος αὐτὸ περιέχει τ': ἀκόλουθα:
«Σημειώσεις γιὰ τὴ μελέτη τῆς σύγχρονης Τέχνης» τοῦ Γιάν-
νη Κεφαλληνοῦ.—«Ἀληθινὸ εἶναι μονάχα ὁ,τι εἶναι ἀν-
θρώπινο» τοῦ Στέφανου Κίνα, ἀξιωματικὸ ἀρθρο.—Πρὸς
τὴ σοσιαλιστικὴ ποίησιν» τοῦ Κώστα Παρορίτη.—«Σημει-
ωσις στὸ παραπάνω ἀρθρο» τοῦ Μ. Πετρίδη.—Δυὸ ἐλε-
γεῖα, τοῦ Π. Ζοῦβ.—Ἡ μετεκλογικὴ κατάστασις πολὺ
φωτεινὴ ἐπισκόπησις τοῦ Θ. Χαλκοῦ.—Ἡ κοινωνικὴ ἐπα-
νάστασις καὶ τὰ νέα εκπαιδευτικὰ ἰδανικά τοῦ Φίλιππου
Ἀστέρη, καὶ μιὰ ἀσεβέστατη ἐπέμβασις στὸν «Καυγᾶ τοῦ
Ψυχάρη μὲ τὸ Νοῦμά» τοῦ Μ. Πετρίδη. Ἀπορούμε πῶς ἡ
μάθησις καὶ ἡ εὐγένεια τοῦ διευθυντῆ τοῦ Περιοδικοῦ
κ. Στέφανου Πόργα, ἐπιτρέπουνε νὰ δημοσιεύονται τέ-
τοιες πολυσέλιδες καὶ περιεργες ἀφέλειες.

ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΑ "ΕΔΙΣΩΝ",

ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΛΛΟΓΗ
ΟΡΓΑΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΣΚΩΝ
ΕΙΣ
ΤΙΜΑΣ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑΣ

ΠΑΡΑ ΤΗ
"INIS."

ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

6-ΟΔΟΣ ΟΜΗΡΟΥ-6

ΑΘΗΝΑΙ